

POLSKIE CENTRUM BADAŃ I CERTYFIKACJI S.A.

ul. Puławska 469; 02-844 Warszawa

Biuro Certyfikacji Systemów Zarządzania



PRZEWODNIK WSK

zawierający wytyczne i zalecenia dotyczące wdrażania, oceny i nadzorowania Wewnętrznego Systemu Kontroli – WSK z uwzględnieniem wymagań normy PN-EN ISO 9001:2015-10 oraz aktualnych przepisów krajowych i międzynarodowych regulujących obrót wyrobami o znaczeniu strategicznym, a także wytycznych Porozumienia z Wassenaar.

DBC 18

Wydanie 1 z dnia 06.06.2022

Niniejszy dokument jest własnością PCBC S.A. Wszelkie prawa autorskie zastrzeżone.
Rozpowszechnianie bez zgody PCBC S.A. jest zabronione.

1 PRZEDMOWA

Przedsiębiorstwa zajmujące się produktami podwójnego zastosowania są zobowiązane do przestrzegania strategicznych wymogów kontroli handlu nałożonych na mocy przepisów ustawowych i wykonawczych obowiązujących w Unii Europejskiej i jej państwach członkowskich. W tym celu przedsiębiorstwa wprowadzają szereg wewnętrznych polityk, procedur i instrukcji określających Wewnętrzny System Kontroli (WSK).

W PCBC S.A. opracowano niniejszy dokument, w którym określono wytyczne dotyczące wdrażania, oceny i nadzorowania WSK, uwzględniające postanowienia zawarte w:

1. Polskiej Normie PN-EN ISO 9001:2015-10: *Systemy zarządzania jakością – Wymagania*;
2. Ustawie z dnia 29 listopada 2000 r. o obrocie z zagranicą towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, a także dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa, z późniejszymi zmianami (dalej Ustawa) oraz przepisach wykonawczych;
3. Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/821 z dnia 20 maja 2021 r. ustanawiające unijny system kontroli wywozu, pośrednictwa, pomocy technicznej, tranzytu i transferu produktów podwójnego zastosowania (Dz. Urz. UE z dnia 11.06.2021 r. L 206/1 z późniejszymi zmianami) (dalej Rozporządzenie).

Niniejszy przewodnik opracowano w celu ułatwienia:

- organizacjom wdrażającym lub utrzymującym wewnętrzny system kontroli wprowadzenie rozwiązań zgodnych z wyżej wymienionymi dokumentami;
- auditorom PCBC S. A. przygotowania i przeprowadzenia auditu WSK.

Niniejsza wersja przewodnika dostosowuje zawarte w nim wytyczne do obowiązujących wymagań prawnych oraz uwzględnia dotychczasowe doświadczenia w zakresie certyfikacji i nadzorowania przez PCBC S.A. wewnętrznych systemów kontroli.

2 WPROWADZENIE

Istotną sprawą w zakresie właściwego rozumienia roli wewnętrznego systemu kontroli w organizacji jest świadomość, że jest to system dla utrzymania bezpieczeństwa transakcji, który nie nadzoruje jakości dostarczonych wyrobów i świadczonych usług, lecz jest ukierunkowany na zapobieganie transakcjom naruszającym prawo w międzynarodowym obrocie wyrobami o znaczeniu strategicznym.

Wdrożenie wewnętrznego systemu kontroli obejmuje spełnienie wymagań prawnych dotyczących obrotu międzynarodowego, a także uwzględnienie w uzasadnionym zakresie, mających zastosowanie wymagań zawartych w normie PN-EN ISO 9001:2015-10 oraz wytycznych przedstawionych w niniejszym przewodniku. Wszystkie wytyczne określone w niniejszym dokumencie mogą być stosowane przez wszelkie organizacje zajmujące się obrotem w rozumieniu wyżej wymienionej ustawy, bez względu na ich rodzaj, wielkość i dostarczany wyrób lub usługę.

Strukturę niniejszego dokumentu dostosowano do układu wymagań Polskiej Normy PN-EN ISO 9001:2015-10, będącej krajowym odpowiednikiem normy międzynarodowej ISO 9001:2015, określającej podstawowe wymagania, które powinny być brane pod uwagę przez organizację, pragnącą wykazać zgodność wdrożonego wewnętrznego systemu kontroli zarówno z normą jak i z Ustawą. Takie podejście ma na celu ułatwienia organizacjom wdrażającym zarówno system spełniający wymagania normy PN-EN ISO 9001:2015-10 jak i WSK, integrację stosowanych rozwiązań.

W celu ułatwienia organizacjom uwzględnienia wyżej wymienionych wymagań, przedstawiono zestaw wytycznych i uwag, bazujących na dotychczasowych doświadczeniach oraz najlepszych praktykach dotyczących WSK, w tym na wytycznych Porozumienia Wassenaar odnoszących się do podstawowych problemów, jakie mogą wystąpić podczas wdrażania i funkcjonowania WSK.

W przypadku wytycznych z Wassenaar skorzystano z dokumentu opublikowanego przez Sekretariat Porozumienia Wassenaar w czerwcu 2016 „Zbiór dokumentów dotyczących najlepszych praktyk”, dotyczącego kontroli międzynarodowego obrotu uzbrojeniem, produktami podwójnego zastosowania oraz związanych z nimi technologiami. Wytyczne Wassenaar zostały przywołane w niniejszym dokumencie w celu ułatwienia organizacjom lepsze zrozumienie kontekstu funkcjonowania organizacji i wymaganych zasad postępowania dla spełnienia obowiązujących regulacji prawnych.

Zestaw wytycznych określonych w niniejszym dokumencie nie jest aktem prawnym, a stanowi dokument pomocniczy, który z jednej strony pomaga organizacji uwzględnić wymagania prawne we wdrażanym przez nią systemie WSK, z drugiej zaś może ułatwić auditorom jednostki certyfikującej przeprowadzenie oceny.

UWAGA 1 W niniejszym dokumencie została zachowana (począwszy od rozdziału 3) numeracja i nazwy rozdziałów wg normy PN-EN ISO 9001:2015-10.

UWAGA 2 W niniejszym dokumencie pogrubioną czcionką zaznaczono wytyczne odnoszące się do postanowień zawartych w art. 11 ust. 2 Ustawy. Wskazane jest, aby organizacja przede wszystkim wykazała odniesienie się do nich w ramach swojego wewnętrznego systemu kontroli z uwzględnieniem swojego kontekstu.

3 TERMINY I DEFINICJE

W odniesieniu do przyjętej terminologii mają zastosowanie terminy i definicje podane w normie PN-EN ISO 9000:2015-10, w Ustawie oraz w Rozporządzeniu.

4 KONTEKST ORGANIZACJI

Zaleca się uwzględnienie mających zastosowanie wymagań zawartych w tym rozdziale normy PN-EN ISO 9001:2015-10, a ponadto:

UWAGA 1 Zaleca się zwrócenie szczególnej uwagi na to, że obrót w rozumieniu Ustawy to wywóz, przywóz, transfer wewnątrz unijny, tranzyt oraz usługi pośrednictwa i pomocy technicznej dla towarów i technologii o znaczeniu strategicznym. Sposób postępowania w tym zakresie szczegółowo regulują przepisy prawa krajowego, regionalnego (przepisy Unii Europejskiej) i międzynarodowego. Dlatego znajomość tych przepisów w tym ograniczeń związanych z transakcjami do poszczególnych krajów, ma kluczowe znaczenie dla właściwego funkcjonowania WSK.

Wskazane jest, aby zakres WSK, wraz z podziałem zadań i uprawnień, był utrzymywany w formie udokumentowanej informacji i udostępniony wszystkim osobom w nim uczestniczącym oraz istotnym organizacjom/osobom zewnętrznym. Zaleca się, aby WSK obejmował komórki i funkcje w organizacji związane bezpośrednio lub pośrednio z międzynarodowym obrotem towarami o znaczeniu strategicznym, w tym w szczególności funkcje takie jak:

- a) handlowe – przegląd wymagań, weryfikacja partnerów, informacje o towarach, technologiach i usługach pozyskiwanych z zewnątrz,
- b) techniczne – klasyfikacja towarów,
- c) logistyczne – magazynowanie, wysyłka towarów,
- d) nadzorujące i decyzyjne - ocena ryzyka transakcji, decyzja o zwolnienie lub wstrzymaniu transakcji, uzyskiwanie zezwoleń, komunikacja z organami administracji, ewidencja transakcji oraz dobór personelu, szkolenia, audyty wewnętrzne, działania korygujące;

UWAGA 2 WSK w stosunku do systemu zarządzania jakością może obejmować i najczęściej obejmuje określony zakres działalności organizacji.

UWAGA 3 Celem WSK jest „bezpieczeństwo transakcji”, zatem zaleca się by struktura WSK w organizacji była niezależna od działu sprzedaży lub innych jednostek organizacyjnych realizujących międzynarodowy obrót towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym

UWAGA 4 Określając zakres WSK zaleca się rozważyć ustalenia podane w rozdziale 2.

Wskazane jest, aby wewnętrzny system kontroli obejmował proces (lub procesy) realizacji transakcji dotyczącej obrotu (zgodnie z definicją z Ustawy), który powinien być prowadzony zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz z dokumentacją systemu. Zaleca się, aby proces ten obejmował wszystkie kluczowe elementy dotyczące realizacji obrotu międzynarodowego oraz aby zasady i tryb postępowania były ustanowione i utrzymywane w formie udokumentowanej informacji.

UWAGA 5 Kluczowymi elementami dotyczącymi realizacji obrotu międzynarodowego zgodnie z wytycznymi z Wassenaar są: klasyfikacja; badanie końcowego zastosowania; badanie klienta/użytkownika końcowego; kontrola transakcji; uzyskanie zezwolenia; kontrola przesyłki; ewidencja obrotu; raportowanie w przypadku

stwierdzenia naruszenia przepisów oraz działania korygujące z tym związane. Wskazane jest określenie w udokumentowanej formie przyjętych przez organizację ustaleń w tym zakresie.

UWAGA 6 Aktualne przepisy krajowe wymagają ponadto składania powiadomień o zamiarze przywozu lub transferu wewnątrz unijnego do Polski niektórych produktów podwójnego zastosowania przeznaczonych dla telekomunikacji tj. pozycji 5A001a lub 5A001b4 oraz wszystkich produktów podwójnego zastosowania przeznaczonych do ochrony informacji. Wymagają także składania rocznych sprawozdań dotyczących korzystania z zezwoleń generalnych do Ministerstwa Rozwoju i Technologii oraz rocznych sprawozdań dotyczących wywozu uzbrojenia do Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

5 PRYWÓDZTWO

Zaleca się uwzględnienie mających zastosowanie wymagań zawartych w tym rozdziale normy PN-EN ISO 9001:2015-10, a ponadto:

UWAGA 1 Rola najwyższego kierownictwa w systemie WSK wg wytycznych z Wassenaar obejmuje co najmniej: sformułowanie pisemnego oświadczenia dotyczącego polityki kontroli obrotu, określenie struktury WSK, w tym odpowiedzialności i uprawnień, wyznaczenie osoby odpowiedzialnej za kierowanie WSK, prowadzenie regularnych przeglądów funkcjonowania WSK.

UWAGA 2 Klientami w rozumieniu systemu WSK mogą być:

- *nabywcy towaru, technologii lub usług dotyczących uzbrojenia lub produktów podwójnego zastosowania,*
- *organy administracji, w tym, w szczególności te, które określono w obowiązujących przepisach prawa w zakresie tego rodzaju obrotu.*

Wskazane jest, aby najwyższe kierownictwo udokumentowało swoją politykę dotyczącą kontroli obrotu wyrobami strategicznymi, która uwzględnia m.in. deklaracje odnoszące się do:

- a) zaniechania obrotu, gdy jest on sprzeczny z obowiązującymi przepisami
- b) zapobiegania transakcjom z kontrahentami zaangażowanymi w rozprzestrzenianie broni masowego rażenia;
- c) wykluczenia możliwości osiągania zysku w sposób sprzeczny z polityką dotyczącą kontroli obrotu wyrobami strategicznymi;
- d) sankcji dla pracowników nie stosujących się do obowiązujących przepisów i regulacji wewnętrznych dotyczących obrotu wyrobami strategicznymi;
- e) powołania przedstawiciela kierownictwa ds. obrotu wyrobami strategicznymi i określenia zakresu jego odpowiedzialności i uprawnień.

Wskazane jest określić w szczególności zadania organów przedsiębiorstwa, podstawowe zadania na stanowiskach pracy w zakresie kontroli i zarządzania obrotem oraz zasady doboru pracowników. Zaleca się udokumentowanie tych ustaleń oraz zapoznanie z nimi osób uczestniczących w procesie wewnętrznego systemu kontroli.

Wskazane jest, aby wyżej wymienione zasady i zadania dotyczyły następujących obszarów WSK:

- a) analiza ryzyka transakcji, w tym w szczególności:
 - weryfikacja klienta i innych uczestników transakcji,
 - weryfikacja krajów czy nie są objęte ograniczeniami lub sankcjami (dot. w szczególności miejsc zakupu i sprzedaży towarów o znaczeniu strategicznym oraz miejsc świadczenia usług pośrednictwa i pomocy technicznej),
 - analiza ograniczeń dla towaru sprowadzonego spoza Polski a przeznaczonego do dalszego obrotu,
- b) klasyfikacja towarów lub uzyskiwanie tej informacji od dostawcy towaru,
- c) analiza konieczności uzyskania zezwoleń dla transakcji oraz występowania o zezwolenia,
- d) zwalnianie wyrobu lub wstrzymywanie transakcji,
- e) powiadamianie partnerów handlowych o strategicznym charakterze towaru i wymaganiach prawnych z tym związanych,

- f) występowanie o zezwolenia na obrót oraz powiadamianie organów administracji o zamiarze dokonania transakcji – jeśli przepisy tego wymagają,
- g) prowadzenie ewidencji obrotu,
- h) składanie okresowych informacji do właściwych organów administracji państwowej zgodnie z obowiązującym prawem,
- i) planowanie, prowadzenie i rozliczanie auditów wewnętrznych dot. WSK w tym wyznaczanie auditorów,
- j) określanie, zatwierdzanie i rozliczanie działań korygujących dot. WSK,
- k) utrzymywanie kompetencji osób uczestniczących w WSK w tym poprzez okresowe szkolenia,
- l) nadzorowanie podwykonawców w zakresie utrzymywania bezpieczeństwa transakcji,
- m) powiadamianie odpowiednich osób w ramach WSK i organów administracji w przypadku stwierdzenia naruszenia obowiązujących przepisów.

Wskazane jest określenie wiedzy i umiejętności potrzebnych personelowi odpowiedzialnego za nadzór nad kontrolą obrotu uzbrojeniem i wyrobami podwójnego zastosowania z uwzględnieniem obszarów prawnych i technicznych.

UWAGA 3 Udokumentowanie odpowiedzialności i uprawnień w ramach systemu WSK jest szczególnie ważne z uwagi na zagrożenie sankcjami karnymi określonymi w Ustawie. Dlatego zaleca się stworzenie schematu organizacyjnego WSK wskazującego wszystkie osoby uczestniczące w WSK wraz z określeniem ich zadań i zastępstw dla zapewnienia ciągłości działania systemu. Wskazane jest wyznaczenie przedstawiciela kierownictwa ds. kontroli obrotu – osoby kierującej całym WSK w organizacji.

Zaleca się wprowadzenie ochrony pracowników odpowiedzialnych za WSK przed konfliktem interesów.

UWAGA 4 Zaleca się, aby obowiązki osoby kierującej WSK - zgodnie z wytycznymi z Wassenaar - obejmowały:

- a) rozwój i zmiany systemu oraz procedur operacyjnych,*
- b) utrzymywanie aktualności przepisów,*
- c) klasyfikację towarów i zatwierdzenie transakcji,*
- d) zarządzanie kontrolą eksportu i komunikacją,*
- e) przydział personelu odpowiedzialnego za auditowanie,*
- f) szkolenia,*
- g) opracowanie i komunikowanie schematu organizacyjnego dla wszystkich związanych z systemem pracowników, który wyraźnie pokazuje wewnętrzne struktury i odpowiedzialność za funkcjonowanie systemu w organizacji.*

Jeśli obowiązki w zakresie WSK są zlecane na zewnątrz, należy zapewnić interfejs i komunikację z przedsiębiorstwem.

UWAGA 5 Z dotychczasowych doświadczeń wynika, że wiele organizacji ma problemy z właściwą klasyfikacją towaru, a nieprawidłowości są często wychwytywane dopiero podczas analizy złożonego wniosku. Zaleca się zatem zwracać uwagę na kwalifikacje osób prowadzących klasyfikację i przedstawiciela kierownictwa ds. obrotu, który powinien dbać o to, aby takie sytuacje nie miały miejsca. Dlatego zaleca się, by w szczególności przedstawiciel kierownictwa ds. obrotu, klasyfikatorzy i inne kluczowe osoby dysponowały wiedzą na temat aktualnie obowiązujących przepisów i potrafiły skutecznie z tej wiedzy korzystać.

6 PLANOWANIE

Zaleca się uwzględnienie mających zastosowanie wymagań zawartych w tym rozdziale normy PN-EN ISO 9001:2015-10, a ponadto:

UWAGA 1 Dokonując oceny ryzyka dla zidentyfikowanych zagrożeń dotyczących obrotu oraz szans prawidłowej realizacji transakcji w ramach WSK zaleca się rozważyć postanowienia dotyczące WSK określone w rozdziale 4.

UWAGA 2 Dokonując oceny ryzyka organizacja powinna brać pod uwagę między innymi ocenę asortyment produktów, bazę klientów, ich lokalizację geograficzną oraz działalności gospodarcze na które kontrola obrotu wyrobami podwójnego zastosowania ma lub może mieć wpływ.

7 WSPARCIE

Zaleca się uwzględnienie mających zastosowanie wymagań zawartych w tym rozdziale normy PN-EN ISO 9001:2015-10, a ponadto:

Wskazane jest, aby wszyscy pracownicy zajmujący się sprawami obrotu wyrobami strategicznymi znali, odpowiednio do ich zadań w ramach systemu WSK:

- a) zasady WSK, w tym w szczególności podział zadań oraz swoje zadania w tym systemie;
- b) aktualne przepisy dotyczące kontroli obrotu (w stopniu umożliwiającym właściwe wykonywanie powierzonych im zadań);
- c) zasady komunikacji w ramach WSK.

Zaleca się, aby organizacja określiła zasady planowania i realizacji szkoleń.

Wskazane jest, aby cały personel uczestniczący w procesach objętych WSK był systematycznie szkolony odpowiednio do ich zadań w ramach tego systemu w zakresie obowiązujących regulacji dotyczących WSK dla danej organizacji oraz zmian w przepisach dotyczących kontroli obrotu wyrobami strategicznymi. Dotyczy to również postępowania w przypadku stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących kontroli eksportu lub wewnętrznych procedur dotyczących WSK.

Planując szkolenia wskazane jest by organizacja uwzględniła wnioski z przeglądów, auditów, sprawozdawczości i działań naprawczych podjętych w ramach WSK.

Uwaga 1 Zaleca się w ramach prowadzonych szkoleń WSK przeprowadzanie symulacji transakcji międzynarodowej, jeśli organizacja przez okres co najmniej 12 miesięcy nie przeprowadzała obrotu towarami o znaczeniu strategicznym.

Zaleca się, aby organizacja ustaliła i udokumentowała zasady archiwizacji danych.

Zakres zapisów wymagających archiwizowania oraz czas ich przechowywania określa Ustawa oraz odpowiednie przepisy wykonawcze. Wskazane jest, aby przyjęte zasady archiwizacji danych obejmowały zarówno udokumentowane informacje regulujące sposób postępowania (dokumenty), które obowiązywały w trakcie realizacji danego obrotu jak i udokumentowane informacje potwierdzające sposób realizacji danego obrotu (zapisy).

Wskazane jest, aby organizacja opracowała i utrzymywała następujące rodzaje udokumentowanych informacji regulujących sposób postępowania w ramach międzynarodowego obrotu:

- a) politykę kontroli obrotu,
- b) udokumentowane informacje (np. pisemne procedury lub instrukcje) regulujące sposób postępowania w ramach międzynarodowego obrotu obejmujące wszystkie kluczowe elementy tego obrotu,
- c) listy klientów, którym odmówiono zgody na obrót ze wszystkimi uzupełnieniami,
- d) listę sklasyfikowanych wyrobów, będących przedmiotem międzynarodowego obrotu w których uczestniczy organizacja lub bazę danych zawierającą taką klasyfikację,
- e) listy sygnałów ostrzegawczych (jeżeli mają zastosowanie),
- f) oraz nadzorowała udokumentowane informacje zewnętrzne, takie jak:
- g) akty prawa krajowego, regionalnego i międzynarodowego dotyczące kontroli lub ograniczeń w zakresie obrotu oraz zapewniła bieżący do nich dostęp,
- h) listy (wykazy) zawierające dane dotyczące krajów, organizacji i osób objętych ograniczeniami w zakresie obrotu wyrobami o znaczeniu strategicznym, z którymi organizacja współpracuje, w tym aktualność adresów internetowych.

Wskazane jest, aby organizacja utrzymywała udokumentowaną listę sklasyfikowanych wyrobów lub adekwatną bazę danych, weryfikowaną po zmianie wykazów uzbrojenia lub produktów podwójnego zastosowania i obejmującą wszystkie wyroby będące przedmiotem międzynarodowego obrotu realizowanego z udziałem danej organizacji. Zasady postępowania w zakresie opracowania, aktualizowania i okresowej weryfikacji udokumentowanych informacji w ramach systemu WSK zaleca się określić w opisie systemu.

Zaleca się, aby organizacja określiła w formie udokumentowanej informacji zasady i tryb postępowania przy realizacji zamówień.

Wskazane jest, aby te zasady obejmowały sposób postępowania w ramach WSK wraz z niezbędną udokumentowaną informacją potwierdzającą sposób przeprowadzania transakcji dotyczących obrotu. Zaleca się, aby zasady postępowania w tym zakresie były ustalone i udokumentowane, oraz aby nadzór obejmował, m.in.:

- a) ewidencję obrotu towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym,
- b) zezwolenia, wnioski o zezwolenia i inne udokumentowane informacje dotyczące kontroli obrotu, dostarczone przez organy administracji państw uczestniczących w obrocie,
- c) oświadczenia podmiotów dotyczące klasyfikacji wyrobów będących przedmiotem obrotu,
- d) oświadczenia dotyczące przeznaczenia wyrobów składane przez importerów, odbiorców oraz końcowych użytkowników oraz informacje o strategicznym charakterze wyrobów przekazywane do odbiorców,
- e) kopie list odmów, z których korzystano podczas weryfikacji partnerów handlowych dla danej transakcji,
- f) umowy i zamówienia oraz inne dokumenty handlowe (np. listy przewozowe, faktury, świadectwa pochodzenia itp.),
- g) korespondencję zewnętrzną i wewnętrzną związaną z obrotem towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym w tym w szczególności decyzje o realizacji transakcji lub jej wstrzymaniu, informacje o klasyfikacji wyrobu, wnioski o uzyskanie zezwolenia na obrót, zgłoszenia zamiaru sprowadzenia towaru do Polski, zgłoszenie o korzystaniu z krajowych i europejskich zezwoleń generalnych, roczne raporty oraz informacje o zmianach przekazywane do organów administracji.

UWAGA 2 Zaleca się przechowywać w układzie poszczególnych transakcji wszystkie udokumentowane informacje potwierdzające sposób postępowania podczas obrotu towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym.

UWAGA 3 Sposób prowadzenia ewidencji obrotu określają przepisy wykonawcze do Ustawy.

UWAGA 4 W przypadku międzynarodowego obrotu zaleca się by podmiot realizujący usługę transportu lub spedycji uzyskał informację od zlecającego czy dany towar ma znaczenie strategiczne w rozumieniu Ustawy.

UWAGA 5 Przechowywanie wycofanych udokumentowanych informacji regulujących sposób postępowania w ramach WSK wynika z konieczności potwierdzenia zasad postępowania dla zrealizowanej transakcji międzynarodowej objętej WSK.

UWAGA 6 Wskazane jest zapewnienie w oparciu o ocenę ryzyka ochronę produktów podwójnego zastosowania podlegających kontroli przed nieuprawnionym usunięciem przez pracowników lub osoby trzecie oraz dostępem osób nieupoważnionych.

UWAGA 7 Wskazane jest zapewnienie środków oraz procedur ochronnych na potrzeby bezpieczeństwa przechowywania oprogramowania lub technologii podwójnego zastosowania w formie elektronicznej oraz dostępu do nich. Należy rozważyć wprowadzenie środków ochrony w zakresie przesyłania oprogramowania lub technologii do chmury, przechowywania ich w chmurze lub przekazywania ich za pośrednictwem chmury.

8 Działania operacyjne

Zaleca się uwzględnienie mających zastosowanie wymagań zawartych w tym rozdziale normy PN-EN ISO 9001:2015-10, a ponadto:

UWAGA 1 Określając regulacje wewnętrzne dotyczące realizacji obrotu w ramach WSK oraz prowadząc badanie tego obszaru zaleca się rozważyć informacje podane w rozdziale 2 oraz w rozdziale 4.

Wskazane jest, aby organizacja ustanowiła i udokumentowała zasady postępowania w przypadku stwierdzenia, że nastąpiło naruszenie ustalonych procedur lub pojawiły się wątpliwości co do legalności

prowadzonych działań. Zaleca się, aby takie zasady określały odpowiedzialność i tryb powiadamiania o takich przypadkach:

- a) właściwych organów administracji odpowiedzialnych za kontrolę obrotu wyrobami strategicznymi;
- b) osób wewnątrz organizacji, które powinny być o takich przypadkach informowane lub których działań taka sytuacja dotyczy.

Wskazane jest, aby sposób postępowania w tym zakresie był określony w formie udokumentowanej informacji.

UWAGA 2 Zaleca się, aby osoba odpowiedzialna za przekazywanie informacji o naruszeniu ustalonych procedur lub przepisów związanych z obrotem wyrobami strategicznymi, posiadała wykaz właściwych organów administracji oraz osób wewnątrz organizacji, którym takie informacje powinny być przekazane.

UWAGA 3 Zgodnie z wytycznymi Wassenaar w przypadku stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących kontroli obrotu zaleca się przed przesłaniem raportu właściwym organom administracji by osoba kierująca systemem WSK upewniła się co do zasadności podejrzeń o naruszeniu przepisów oraz w razie potrzeby uruchomiła procedury dyscyplinarne wobec osób odpowiedzialnych.

Wskazane jest, aby organizacja ustanowiła udokumentowany sposób przeglądu w zakresie obrotu wyrobami o znaczeniu strategicznym w celu określenia wymagań dotyczących:

- a) jasnego określenia trybu postępowania podczas realizacji takiego obrotu;
- b) analizy listy lub list odmów;
- c) klasyfikacji wyrobu;
- d) analizy ryzyka zmiany miejsca przeznaczenia;
- e) decyzji dotyczących akceptacji, wstrzymania lub anulowania transakcji.

Wskazane jest, aby sposób postępowania w tym zakresie dla WSK był określony w formie udokumentowanej informacji.

UWAGA 4 Z doświadczeń wynikających z dotychczasowych praktyk wynika, że problemy z właściwą klasyfikacją towaru częściowo wynikają z posługiwania się nieaktualnymi dokumentami odniesienia, warto zatem sprawdzić, czy podczas klasyfikacji towaru korzysta się z aktualnej listy uzbrojenia oraz czy uwzględnia się listy produktów podwójnego zastosowania zawarte w aktualnych załącznikach do Rozporządzenia. W ramach analizy ryzyka zaleca się także upewnić się:

- czy kontrahent jest znany organizacji,
- czy organizacja dysponuje wystarczającą wiedzą na temat parametrów technicznych wprowadzanego do obrotu wyrobu,
- czy organizacja analizuje możliwości innego niż deklarowany sposób wykorzystania tego wyrobu.

UWAGA 5 W ramach klasyfikacji - zgodnie z wytycznymi z Wassenaar zaleca się, aby:

- wyroby przeznaczone do obrotu były klasyfikowane przez podmiot, jeśli zostały przez niego opracowane,
- w klasyfikację były zaangażowane osoby odpowiedzialne za sprawy techniczne oraz osoba kierująca WSK (lub jej zastępca) z wykorzystaniem obowiązujących wykazów uzbrojenia i produktów podwójnego zastosowania,
- w przypadku wyrobów, które mają być przedmiotem obrotu a zostały pozyskane z zewnątrz wystąpiono do ich dostawcy lub producenta o dane techniczne oraz klasyfikację zgodnie z obowiązującymi wykazami. Obowiązkiem przedsiębiorstwa pozostaje sprawdzenie klasyfikacji otrzymanej od dostawców.

Należy zwrócić szczególną uwagę na klasyfikację komponentów i części zamiennych produktów podwójnego zastosowania oraz na klasyfikację oprogramowania i technologii podwójnego zastosowania, które można wystać za granicę za pośrednictwem poczty elektronicznej lub udostępnić za pomocą usług w chmurze.

UWAGA 6 W ramach badania końcowego zastosowania wyrobu zaleca upewnić się, że:

- wyroby, które mają być przedmiotem obrotu nie będą wykorzystywane do innych celów niż deklarowane,
- wyroby nie wymienione na listach produktów podwójnego zastosowania nie są objęte embargiem ONZ na broń w miejscu ich przeznaczenia lub nie są przeznaczone do zastosowań militarnych,
- dla produktów podwójnego zastosowania nie wymienionych w załączniku 1 do Rozporządzenia może być wymagane zezwolenie przy wywozie lub transferze wewnątrzunijnym. W szczególności dotyczy to sytuacji,

gdy produkt jest w całości lub części związany z bronią ABC, jest przeznaczony do końcowego zastosowania wojskowego, cyberinwigilacji albo może być użyty przeciw bezpieczeństwu publicznemu, lub do aktów terrorystycznych. Konieczność uzyskania zezwoleń w ww. przypadkach określa Rozporządzenie w Art. 3 dla wywozu i Art. 11 dla transferu.

UWAGA 7 W ramach badania klienta / użytkownika końcowego - zgodnie z wytycznymi z Wassenaar zaleca się upewnić się, czy klienci / użytkownicy końcowi nie są identyfikowani przez system sygnałów alarmowych lub ostrzegawczych. Lista pytań doradczych dla przemysłu (zawierająca sygnały alarmowe i ostrzegawcze) została uzgodniona w ramach Porozumienia Wassenaar w 2003 roku i jest dostępna na stronie internetowej Porozumienia Wassenaar.

UWAGA 8 W ramach oceny ryzyka transakcji należy sprawdzić, czy żadna z zaangażowanych stron w tym pośrednicy, nabywca, odbiorca lub użytkownik końcowy nie jest objęty środkami ograniczającymi poprzez sprawdzenie w aktualnych wykazach sankcji.

UWAGA 9 W ramach kontroli transakcji - zgodnie z wytycznymi z Wassenaar zaleca się wdrożyć procedury, które pomogą zapobiec realizacji wywozu / transferu do nieuprawnionych użytkowników końcowych lub zastosowań końcowych. Ponadto dla zapobieżenia błędom zaleca się wdrożenie elektronicznego przetwarzania danych dla przyjmowanych zamówień oraz wprowadzenie listy kontrolnej dla zapewnienia zgodności przy realizacji transakcji.

UWAGA 10 Bezpośrednio przed wywozem lub transferem wewnątrz unijnym towaru - zgodnie z wytycznymi z Wassenaar zaleca się potwierdzić, że dokonano klasyfikacji towaru, identyfikacji klienta, kontroli transakcji na wszystkich wymaganych etapach oraz że towary lub technologie oraz ich ilość jest zgodna z dokumentami, w tym zezwoleniami na wywóz lub transfer wewnątrz unijny. Wszelkie zmiany dotyczące danych zawartych we wniosku do uzyskanego zezwolenia organizacja zobowiązana jest zgłaszać organowi kontroli obrotu. Termin zgłoszenia określa ustawa.

UWAGA 11 Projektowanie i produkcja nie są objęte dodatkowymi wymaganiami dla WSK i w większości przypadków nie muszą być uwzględniane w tym systemie, jednak zaleca się szczególną ostrożność w przypadku, gdy organizacja projektuje i/lub produkuje wyroby o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym.

Wskazane jest, aby organizacja dokonująca zakupów wyrobów o znaczeniu strategicznym poza granicami kraju lub korzystająca z dostawców w zakresie spedycji, transportu oraz innych usług dla obsługi takiego obrotu ustanowiła udokumentowaną informację regulującą sposób postępowania, w szczególności dotyczącą:

- a) weryfikacji źródła zakupów pod kątem ewentualnych ograniczeń dotyczących zastosowania lub dalszego obrotu (w szczególności reeksportu) wyrobu nałożonych przez dostawcę, producenta lub władze kraju, z którego pozyskano towar;
- b) weryfikacji wszystkich partnerów handlowych pod kątem bezpieczeństwa transakcji;
- c) obowiązku uzyskania zezwoleń lub pisemnego powiadomienia właściwych organów administracji o zamiarze sprowadzenia towarów;
- d) ewidencjonowania obrotu.

UWAGA 12 W przypadku, gdy organizacja decyduje się na korzystanie z partnerów handlowych, których nie była w stanie w pełni zweryfikować, zaleca się przeprowadzić analizę ryzyka takiej transakcji pod kątem spełnienia wymagań przepisów dotyczących obrotu wyrobami strategicznymi oraz czy należy podjąć odpowiednie kroki w celu likwidacji lub znaczącego ograniczenia tego ryzyka. Zaleca się by kryteria wyboru, oceny i ponownej oceny dostawców w ramach WSK obejmowały w szczególności bezpieczeństwo transakcji.

UWAGA 13 Weryfikacja zakupionych towarów lub usług w ramach systemu WSK nie obejmuje oceny ich zgodności z parametrami technicznymi, lecz ocenę zachowania bezpieczeństwa transakcji przez partnera handlowego w trakcie realizacji obrotu

UWAGA 14 Określając regulacje wewnętrzne dotyczące weryfikacji w ramach WSK partnerów handlowych uczestniczących w dostawach wyrobów lub usług (np. spedycji lub transportu) oraz prowadząc badanie tego obszaru zaleca się rozważyć informacje podane w Rozdziale 2 oraz uwagi podane w Rozdziale 4.

UWAGA 15 Identyfikacja i identyfikowalność wyrobu, usługi oraz osób uczestniczących w transakcjach o znaczeniu strategicznym wynika z wymagań prawnych dotyczących tego rodzaju obrotu oraz zagrożeń sankcjami karnymi w przypadku naruszenia prawa.

Wskazane jest, aby organizacja informowała właściwe w danej sprawie organy administracji w przypadku zagubienia lub uszkodzenia własności należącej do klientów lub dostawców zewnętrznych, gdy obrót tym wyrobem o znaczeniu strategicznym wymagał uzyskania uprzedniej zgody organu właściwego do spraw kontroli obrotu. Sposób powiadomienia regulują właściwe w tej sprawie przepisy. Jeżeli działania organizacji związane z realizacją wywozu lub transferu wewnątrz unijnego z Polski obejmują dostawę wyrobu strategicznego, wskazane jest, aby sposób postępowania w tym zakresie był ustalony i zatwierdzony przez przedstawiciela kierownictwa ds. kontroli obrotu.

UWAGA 16 Zaleca się, aby udokumentowane informacje regulujące sposób postępowania dla wysyłki towarów zawierały ustalenia odnoszące się do tłumaczenia potrzebnych dokumentów na potrzeby miejsca odprawy celnej. Zaleca się by organizacja przed wysyłką upewniła się czy zna wykaz upoważnionych przejść granicznych, wskazanych w akcie wykonawczym do Ustawy, w Rozporządzeniu Ministra Finansów.

UWAGA 17 Sposób zwolnienia wyrobów i usług w zakresie weryfikacji ich zgodności z założonymi parametrami technicznymi nie jest objęty wymaganiami WSK i w większości przypadków nie musi być objęty tym systemem (patrz informacje podane w rozdziale 2 i 4). Wyjątkiem od tej zasady może być sytuacja, gdy wytwarzane są wyroby o parametrach zbliżonych do parametrów towarów podwójnego zastosowania i decyzja czy wytwarzany wyrób jest towarem podwójnego zastosowania jest następstwem wykonywanych pomiarów.

Wskazane jest, aby sposób postępowania z niezgodnościami dotyczącymi wyrobów o znaczeniu strategicznym był zatwierdzony przez przedstawiciela kierownictwa ds. kontroli obrotu. Dotyczy to w szczególności transferu nieuchwytnych technologii podczas przekazywania wyrobu niezgodnego poza organizację w celu jego utylizacji oraz przypadku, gdy zwrot wyrobów niezgodnych poza granice kraju wymaga uzyskiwania zezwoleń. Wskazane jest, aby sposób postępowania w tym zakresie był określony w formie udokumentowanej informacji.

9 OCENA EFEKTÓW DZIAŁANIA

Zaleca się uwzględnienie mających zastosowanie wymagań zawartych w tym rozdziale normy PN-EN ISO 9001:2015-10, a ponadto:

UWAGA 1 Prowadząc pomiary i monitorowanie procesów określonych w ramach WSK zaleca się rozważyć informacje podane w rozdziale 2 i 4.

Zaleca się, aby program auditów wewnętrznych obejmował audyty w zakresie wymagań WSK. Wskazane jest, aby takie audyty były przeprowadzane przez auditorów zatwierdzonych przez przedstawiciela kierownictwa ds. obrotu wyrobami strategicznymi oraz aby zasady przeprowadzania auditów wewnętrznych były określone w formie udokumentowanej informacji.

UWAGA 2 Podczas opracowywania programu auditów wewnętrznych zaleca się uwzględnić potrzebę zwrócenia większej uwagi na obszary, których dotyczą zmiany przepisów. Wskazane jest także upewnienie się, czy auditorzy wewnętrzni zostali przeszkoleni w zakresie tych zmian.

Wskazane jest, aby podczas każdego przeglądu zarządzania analizowano zmiany w przepisach dotyczących obrotu wyrobami strategicznymi i podejmowano adekwatne do tych zmian decyzje.

10 DOSKONALENIE

Zaleca się uwzględnienie mających zastosowanie wymagań zawartych w tym rozdziale normy PN-EN ISO 9001:2015-10, a ponadto:

Zaleca się, aby programy działań korygujących podejmowanych w odniesieniu do obrotu dotyczącego wyrobów strategicznych oraz realizacja tych działań były zatwierdzane przez przedstawiciela kierownictwa ds. obrotu wyrobami strategicznymi. Sposób postępowania w tym zakresie wskazane jest określić w formie udokumentowanej informacji.

UWAGA 1 Zgodnie z wytycznymi z Wassenaar w przypadku potwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących kontroli eksportu lub wewnętrznych procedur zaleca się uruchomić, w stosownych przypadkach, procedury dyscyplinarne wobec osób odpowiedzialnych oraz zapewnić, że niezbędne działania korygujące są tak realizowane, że podobne niezgodności nie będą się powtarzać.